

Suomalaisuus mielentilana – napolilainen näkökulma

Suomi on aloittanut itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlavuoden, ja teemavuoden elokuvista ja ruokalistoista on keskusteltu jo pitkään. Ajatus Suomesta ja suomalaisuudesta on toki itsenäisyyttämme vanhempi. Suomi on rakentanut ja rakentaa identiteettiään jatkuvasti, kuten yksilötkin, sillä ei kai kukaan ole valmis ja lopullinen. Suomessakin tuntuu elävän rinnakkain erilaisuuden pelko ja toisaalta usko omaa ainutlaatuisuuteen.

Olen opettanut suomea toisena tai vieraana kielenä opiskelevia korkeakouluopiskelijoita kymmenen vuoden ajan Suomessa ja ulkomailla. Kymmenen vuotta on lyhyt aika, mutta sen aikana on kuitenkin tapahtunut monenlaisia mullistuksia Suomessa, Euroopassa ja maailmassa. Opiskelijoiden ja suomalaisten keskuudessa elää käsitys hiljaisista, vakavista, rauhallisista suomalaisista, jotka tunnollisesti odottavat liikennevaloissa. Tämän kirjoituksen tarkoituksena ei ole pureutua kansallisromanttisiin ajatuksiin suomalaisten luonteenlaadusta, vaan pohtia suomalaista sosiaalisuutta ja sen taustoja ja seurauksia napolilaisen suomen kielen opiskelijan tekstin avulla.

Fernando D'Antò opiskelee suomea ja ruotsia Napolissa ja vietti kevätlukukauden 2016 Erasmus-vaihdossa Turun yliopistossa. Kirjoitustehtävässään¹ hän käsitteli erittäin viisaasti, lämpimästi ja humoristisesti havaintojaan suomalaisen sosiaalisen käyttäytymisen malleista ja suomalaisuudesta sosiaalisena tilana.

Fernando taustoittaa tekstissään vaihto-opiskelun Suomessa olevan eräänlainen sosiaalinen kokeilu, sillä tammikuinen Suomi on hänelle erilainen ympäristö sekä sääolojen että kommunikaation kannalta. Hän näkee myös ympäristön luomat sosiaaliset ehdot:

Kun Italiassa satuin sanomaan muutamille henkilöille lähteväni Suomeen, olivat he kateellisia kaikista mahtavista blondeista kaunottarista, joita tulisin ehkä näkemään, ja kauhuissaan pimeästä ja pakkasesta, jota joutuisin ehkä sietämään. Koska stereotyypit perustuvat joskus tosiasioihin, olen alusta alkaen uskonut, että tämä verrattain pitkä oleskeluni Suomessa olisi minulle koe. Halusin kokeilla kahta asiaa, jotka ovat monille vaikeimpia kohdata: talvea ja sosiaalista osallisuutta (tässä vältän kommentteja tytoistä!).

Luulen, että talvi ja sosiaalinen eristyneisyys liittyvät toisiinsa. En voi helposti unohtaa, miltä 27

---

¹ Fernandon tekstin kieliasun on toimittanut Turun yliopiston suomen kielen opiskelija Emilia Vainisto.

astetta pakkasta tuntuu iholla. On kiistämätöntä, että sellainen tunne vaikuttaa konkreettisiin mahdollisuuksiin ottaa osaa sosiaaliseen elämään talvisessa Suomessa. Ensimmäisten Suomessa viettämieni päivien aikana huomasin eroja Italian ja Suomen välillä: Italiassa elämää on erityisesti se, mikä tapahtuu kaduilla. Kaduista taas tulee luonnollisesti aavikkoja talvella Suomessa. Näin se on: Suomen rakastamisen ja valitsemisen täytyy merkitä sitä, että osataan arvostaa sen hiljaisuutta ja rauhaa, samalla tavoin kuin Italian rakastaminen merkitsee usein katujen elävyyden rakastamista.

Fernando huomauttaa, että suomen ja Suomen valitsemisessa on kyse omanlaisensa äänimaiseman ja tilan valitsemisesta. Sujuvaa suomea ja ruotsia puhuva Fernando toteaa myös suomalaisten sinnikkäiden käsitysten omasta kielestään hankaloittavan suomenoppijaa:

Itse asiassa pidän suomalaista, tyyntä tunnelmaa maagisena. Ainoa vahinko on se, että sellainen tunnelma ei juuri ole apuna suomen oppimisessa, joka sattuu olemaan tavoitteeni. Totta puhuakseni itse suomalaisetkaan eivät auta kovin paljoa suomen kielen oppimisessa. Niillä onnekkailta kerroilla, jolloin voin kommunikoida heidän kanssaan, he tekevät kaiken mahdollisen ilmaistaakseen sen, että suunnitelmani oppia suomea on ulkomaalaiselle mahdoton toteuttaa. Miten outo aie se onkaan! Ärsyttävää.

Fernandon kokemukset osoittavat, että suomalaisessa hiljaisuudessa ei ole suoranaisesti kyse epäsosiaalisuudesta. Suomalaisen luonnon ja vuodenaikojen avulla hän peilaa mielialoja, tavoitteetonta vuorovaikutuksellisuutta ja suomalaista yhdessä yksin olemista:

Koska olen ollut pitkän aikaa Suomessa, minulla on ollut mahdollisuus huomata, kuinka uskomattoman ihana on Suomen muutos talvesta kevääseen. Suomella on todella kahdet erilaiset kasvot, ja jos valitaan Suomi, valitaan sen molemmat kasvot, ilman kompromisseja. Tämä koskee myös suomalaisia. Suomalaiset ovat kompromissiton kansa. Ei epäsosiaalinen vaan vain kontemplatiivinen, itseensä keskittynyt ja ehkä vähän uinahteleva. Suomalaisten näkökulmasta vuorovaikutuksessa on olemassa myös toinen osapuoli, mutta hän ei ole osallisena liian paljoa. Vain jos se toinen etsii heitä, he vastaavat, kohteliaasti, ystävällisesti, makeasti. Aina ilman sosiaalisia pyrkimyksiä, pyhän hienotunteisuuden vuoksi. Suomalaiset ovat kuin heidän ympäristönsä. He ovat vähän kuin metsän puita: läsnäolon ja poissaolon rajalla. Kevät aiheuttaa sen, että he ilmaisevat värejään. Kevään tuleamista siis odotetaan. He ovat myös vähän kuin saaria saaristossa. Ne eivät ole kovin kaukana toisistaan, mutta ovat kuitenkin saaria. Kaikki riippuu

vuorovedestä ja siitä, sattuuko se laskemaan. Jos vuoroveden aika on, jotain kannetaan yhdeltä saarelta toiselle. Muutoin on parempi odottaa.

Fernandon havainnot ja kokemukset tukevat omaa ajatustani siitä, että suomalaisuuden voi kokea pysyvänä tai tilapäisenä osana itseään. Ei tarvitse olla suomalainen ymmärtääkseen suomalaisuutta, omaperäistä tai kuitenkin tavallista. Todettakoon vielä, että Fernandon tekstilleen antama osuva otsikko on *Sosiaalisia mutta omalla tavallaan*.